

Raluca Ciurcanu

Jacob Neusner Iudaismul în timpurile moderne

Hasefer, București, 2004.

În contextul studiului religiei, „epoca modernă” este înțeleasă prin prisma situației în care religia, în speță creștinismul, de pe poziția de formator dominant și recunoscut al civilizației, și-a pierdut statutul de adevăr de la sine înțeles. Aceste condiții au influențat și iudaismul.

Odată cu secolul 18 concepția despre lume și modul de viață religios, biblic a intrat în rivalitate cu modul de gândire secular, iar creștinismul s-a confruntat cu alte moduri de gândire și cercetare, situație ce a determinat iudaismul să se exteriorizeze și să se adreseze lumii dincolo de propriile sale limite comunitare.

„Iudaismul în timpurile moderne” oferă o cheie de lectură a răspunsurilor generate de doua întrebări ale lumii iudaice: „Cum să trăim printre ne-evrei?” și „Este posibil să trăim printre ne-evrei?”. „Timpurile moderne” reprezintă în contextul cărții secolele 19 și 20, când evreii din Europa și Statele Unite au căutat să răspundă unor întrebări la care, timp de o mie cinci sute de ani nu

au avut motiv să se gândească, în condițiile în care religia pe care o primiseră de la înaintași le oferea o explicație a identității lor din perspectiva eternității. Totodată, acest sistem de înțelegere le spunea mult mai puține despre cine sunt ceilalți, cei din afara comunității, și cum să evalueze valoarea celor care sunt deosebiți de ei; prin urmare au trebuit să afle singuri cum să trăiască nu printre, ci împreună cu străinii.

Lucrarea este structurată în doua părți: fiecare secol analizat este reprezentat prin câte o parte și tratat în același mod: o introducere, ce oferă date generale despre sistemele iudaice apărute în respectiva perioadă de timp, apoi o prezentare detaliată a sistemelor studiate. Prezentarea este urmată de fragmente din texte de referință ce se constituie într-o perspectivă diferită asupra aceluiași subiect.

O diferență notabilă în ce privește modul de înțelegere al celor două secole discutate aici și a mișcărilor intelectuale îndreptate spre înțelegerea diferenței și căutarea integrării și nu a segregării în raportul cu ceilalți, este dată de percepția și reacția la evenimentele ce au caracterizat acest interval temporal: în secolul 19 celălalt era privit ca o ființă benignă, în timp ce în secolul 20 cel din afară a devenit malign; astfel, pe lângă întrebarea cum trebuie să trăiești cu lumea, societatea evreiască s-a confruntat cu o altă întrebare, anume cum să supraviețuiești într-o lume care neagă dreptul la viață și dorește să îl distrugă.

Astfel, „modernitatea” epocii este dată de caracterul fără precedent al problematicei: cum să interacționezi și să relaționezi cu cel care înainte fusese ignorat și cum să găsești o soluție finală la problema urii manifestate de celălalt, o ură tratată înainte ca un lucru fără însemnătate, dat fiind faptul că anterior acestei epoci, în care evreii au început să se compare cu cei din afara comunității lor, ei îl considerau pe celălalt ca fiind străin, iar pe ei înșiși ca fiind autonomi.

Raluca Ciurcanu
Graduate of Faculty of
History and Philosophy,
Babes-Bolyai University,
Cluj, Romania

Key words:

Judaism, modern period, Jewish community, Jewish identity

O dată cu elaborarea Constituției Statelor Unite, a Cartei Drepturilor Omului și a Declarației Drepturilor omului, comunitatea evreiască a ridicat întrebarea: cum putem fi și „Israel” și altceva, acest altceva fiind definit ca cetățeni nu doar ai unei comunități supranaturale a credinței ci și ai unei națiuni aparținând lumii acesteia. În această ordine de idei, lucrarea de față se ocupă de două grupuri de evrei: în primul rând, de evreii care au continuat să practice religia iudaică, care găsesc în tradiție răspunsuri la întrebări ridicate de propria lor situație; în al doilea rând, de evreii care constituie sisteme iudaice (“iudaisme”) deosebiți de cei care se călăuzeau după tradiția moștenită.

Prima categorie de evrei se întreba cum puteau fi și “Israel”, și altceva, trăind nu numai printre ci și împreună cu ne-evreii. Prima categorie se adresa situației secolului 19, cu speranțe și promisiuni pentru întreaga omenire, iar a doua, secolului 20, epoca războiului, experiența Holocaustului. Iudaisme secolului 19 vroiau să știe cum să trăiască, evrei fiind, în lumea ne-evreilor; cele din secolul 20 se întrebau cum este posibil să trăiască în aceeași lume. Prima categorie și-a constituit sistemele în secolul 19, având o pondere considerabilă în Statele Unite ale secolului 20. Aceste sisteme sunt ale iudaismului reformat, primul dintre iudaisme care a răspuns întrebării privind integrarea, cel al iudaismului ortodox, o reacție la iudaismul reformat, care considera integrarea și segregarea ca fiind cele două extreme asupra cărora trebuia meditat și cel al iudaismului conservator, cu o poziție de mediere între cele două menționate mai sus.

A doua categorie și-a conceput sistemele într-un cadru etnic și politic, nu religios. Primul răspuns a fost dat de sionism, ce îi considera pe evrei o entitate politică ce trebuia să se constituie în „statul lui Israel”. Sionismul răspundea negativ întrebării dacă se poate trai printre ne-evrei. A început ca mișcare organizată în 1897,

atingându-și scopul în 1948, odată cu recunoașterea în plan mondial a dreptului poporului evreu de a întemeia statul Israel.

Al doilea răspuns a venit din partea evreilor care doreau să transforme întreaga omenire într-o singură comunitate, în numele unirii muncitorilor din întreaga lume, iar acest fapt a fost formulat de socialismul iudaic, organizat în Uniunea muncitorilor evrei „Bund”, în 1897. Scopul său era de a crea o lume în care evreii să poată supraviețui, în condiții egale cu ale tuturor celorlalți cetățeni.

Al treilea răspuns este cel al iudaismului Holocaustului și al Mântuirii, care face apel la propriul său sistem de credințe pentru a exprima viața comunității evreilor. Aceste șase sisteme iudaice, trei din secolul 19 și trei din secolul 20 au căpătat contur în contextul epocii moderne și fiecare este un răspuns la întrebarea esențială a epocii respective. Continuând sistemul moștenit al Torei, aceste noi iudaisme s-au rupt în cele din urmă de el deoarece au abordat o problemă critică, aflată în afara sferei de preocupări a iudaismului moștenit. Astfel, preocuparea esențială a fost, pe de o parte, definirea și justificarea schimbării, iar pe de alta, găsirea acelor posibilități de a nu mai duce o existența distinctă de a ne-evreilor, ci integrate acesteia.

Timp de două sute de ani, toate iudaismele noi au debutat prin a defini caracterul și sensul despărțirii de vechiul iudaism moștenit. Problema pe care o înfrunta fiecare nou sistem iudaic era aceea a poziției și statutului secular al evreilor, luați ca indivizi și (cel puțin în sens ideal), ca cetățeni asemenea tuturor celorlalți. Apariția statului-națiune, care nu recunoștea comunitățile (celor credincioși) ci doar indivizii, a dat naștere unei categorii pe care religia moștenită nu o cunoștea: evreul individual.

Mihaela Frunza

Lecturer, Ph.D., Faculty of History and Philosophy, Babes-Bolyai University, Cluj, Romania.

Author of the book *Ideologie si feminism* (2004).

E-mail: mihaefrunza@yahoo.com

În secolul 19, referindu-se la condiția de secularizare, prin care evreii sperau să își poată găsi un loc în cadrul statului-națiune, cele trei iudaisme, ca și continuatoarele Torei, au adoptat premisa conform căreia secularul se diferențiază net de religios și au stabilit clar că iudaismul este și a fost întotdeauna o religie. Pe fondul evenimentelor secolului 20, ce au culminat cu experiența Holocaustului, o importanță majoră au avut-o sionismul și socialismul evreiesc. În plan politic, sionismul oferea singurul răspuns valabil pentru cei religioși și anume faptul că evreii constituiau un singur popor și că trebuiau să pună bazele statului evreu. La problema economică, socialismul evreiesc propunea soluția formării unei uniuni a evreilor care să treacă la acțiune ca sector evreiesc al clasei muncitoare mondiale.

Al treilea iudaism al secolului 20 este așa-numitul iudaism American, în fapt iudaismul Holocaustului și Mântuirii, a cărui întrebare se referă la sensul existenței evreiești după asasinarea sistematică a majorității evreilor din Europa, iar răspunsul său este afirmația conform căreia mântuirea reprezentată de crearea statului Israel este de fapt cealaltă jumătate a tuturor celor întâmplare. Concepția sa este aceea că evreii sunt asediați, nu au opțiuni și nici alianțe, sunt confrunțați cu o lume permanent ostilă, pe care, totuși, prin acțiuni politice, o pot schimba.

Mihaela Frunză

Liliana Popescu *Politica sexelor*

Maiko, București, 2004

Acum 25 de ani, Kate Millet publica faimoasa lucrare „Sexual Politics” – lucrare care a consacrat, în discursul feminist, folosirea sintagmei „patriarhat” ca sistem al autorității masculine prezent în istorie. Cartea pe care ne-o propune Liliana Popescu – „Politica sexelor” – ne oferă posibilitatea de a avea un echivalent autohton (ce valorează infinit mai mult decât orice traducere) al „Politicii sexuale” de peste Ocean. Dincolo de asemănarea din titlu, volumul Lilianei Popescu aduce și altceva: o actualizare „la zi” a tematicii abordate, o prezentare accesibilă a ideilor și ideologiei feministe și o aplicare absolut punctuală pe cazul democrației „made in Romania”.

Dacă ar fi să căutăm un termen de comparație mai apropiat din punct de vedere geografic pentru volumul de față, probabil că lucrarea care se apropie cel mai mult de intențiile sale este „Ultima inegalitate” a lui Vladimir Pasti. Totuși, dacă în acel volum autorul nu făcea decât să exploreze un concept consacrat al terminologiei feministe, cel de patriarhat, găsindu-i corespondențele în